

Tiedonantoja

Mäntysirkku (*Emberiza leucocephala*) ja tulipäähippiäinen
(*Regulus ignicapillus*) Lemlandin Lågskärillä

SEPPÖ VUOLANTO

Syyskauden 1968 aikana Lågskärillä havaittiin kaksi Suomessa ennen tapaamatonta lintulajia.

Emberiza leucocephala. — 4.11. löytyi puolivalmiin siemenpyydyksen verkon alle ryöminyt sirkku, joka ylhäältäpäin muistutti huomattavasti keltasirkkua ruskeankirjavan selkäpuolen ja ennen kaikkea punaruskean yläperän vuoksi. Saatuaani linnun käteeni huomasin, että keltainen väri puuttui kokonaan. Päälaki oli keskeltä valkoinen, muuten mustan ja ruskean viiruinen, silmän ympärillä oli punaruskea laikku, jota reunusti vaalea kehä. Poski oli mustan ja valkean kirjava, kurkku mustan ja punaruskean juovikas, ja pään erotti rinnasta valkea poikkijuova, joka kulki korvan taakse ja yhtyi ruskeaa silmätäplää reunustavaan juovaan. Koko pää vaikutti siltä kuin kirkkaat koiraslinnun värit olisivat kätkeytyneet vaatimattomamman naaraspuvun alle syksyisen pajusirkkukoiraan tapaan. Rinta ja kupeet olivat punaruskeanviiruiset ja vatsa harmaanvalkea. Siivillä erottuivat heikot juovat, ja pyrstö oli ”tavallinen” valkoreunainen sirkun pyrstö. Ylänokka oli tumma, lyijynkiiltävä ja alanokka luunvärinen, jalat vaaleat lihanväriset.

Lintuasemalla piirrettiin värikuva ja mitattiin lintu. Mitat: siipi 92,5 mm, pyrstö 80 mm ja paino 35 g. Lintu oli siis hieman keltasirkkua kookkaampi. Sisällä mitattaessa lintu karkasi ja päästi ohuen *tsik-tsik-tsik* -äänisarjan, joka ei sanottavammin eronnut muiden ”tsik-sirkkujen” äänistä.

Euroopan linnut -teoksen perusteella lintua ei voinut määrittää, sillä kirjassa on vain juh-

lapukuisen koiraan kuva. Tosin valkean pääläen, tumman valkoreunaisen kurkun ja musta-valkean posken perusteella ounastelin lintua mäntysirkkuksi. Lajinmääritys varmistui Helsingin Yliopiston Eläinmuseossa, missä oli täytettyjä yksilöitä kumpaakin sukupuolta. Eräs naaraaksi merkitty lintu (tosin kovin haalistunut) vastasi lähes täysin kuvaani Lågskärin yksilöstä.

Mäntysirkku on siperialainen laji, jonka levinneisyysalue ulottuu Uralilta itään Sahalinin saarelle, pohjoisrajana n. 65° p.l. ja etelärajana Kazahstan—Altai—Mongolia. Laji on muuttolintu ja talvehtii idässä Kiinassa ja lännessä Kaspianmeren kaakkoispuolella Turkmenistanin—Pakistanin—Persian alueella (DEMENTIEV ym., Ptitsi Sovetskojo Sojusa, osa V). Keski-Euroopassa mäntysirkku on tavattu lähes joka maassa ja Skandinaviassa kahdesti Ruotsissa, Upplandissa tammi—maaliskuussa 1959 (Vår Fågelvärld 18:128—131) ja Södermanlandissa helmi—maaliskuussa 1966 (VF 27:364).

Regulus ignicapillus. — Illan hämäryyessä 19.12. kuului Lågskärin tyrniköstä hippiäisistä ääntä, ja hetken kuluttua lensikin näkyviin hippiäinen. Linnulla erottui kuitenkin heti erittäin selvä valkoinen silmäkulmajuova. Sen yläpuolella oli musta juova, ja päälaki oli keltainen. Hämäryyden vuoksi puvun värisävyjä ei voinut erottaa. Lintu puikkelehti vilkkaasti maan rajassa ja solakkuudessaan muistutti enemmän *Phylloscopuksia* kuin palleromaista hippiäistä. Koko ajan kuului pontevan sirisevä *trri-trri-trri* -kutsuääni ja lisäksi muita vielä

enemmän hippiäisen ääntä muistuttavia, joskin hieman lyhyempiä ääniä. Kotvan kuluttua lintu lensi saaren kuusikkoon ja hävisi.

Seuraavina päivinä näin vilauksen linnusta, mutta suurimman osan päivästä se pysytteli näkymättömissä. Onnistuin pyydystämään sen lintuverkolla 22.12. Päälakea pöyhimällä löytyi koiraan punaisia höyheniä keltaisen keskeltä hippiäisen tapaan. Lisäksi tein seuraavia muistiinpanoja linnun väristä. Nokan päällä oli vaaleanruskea laikku, silmän kautta kulki tumma juova, minkä alapuolella oli vielä valkea juovan aihe; selkä oli kirkkaamman vihreä kuin hippiäisellä ja hartiassa oli selvästi havaittava kellanruskehtava värisävy. Rinta ja kurkku olivat harmaat, mikä korosti silmäkulmajuovan valkoisuutta.

Tulipäähippiäinen jäi saareen ainakin oleskelluni loppuun, 7.1.1969 saakka. Päivisin se liikkui tyrnikössä, yleensä aivan maan rajassa, josta ääntelyn perusteella oli mahdollista yrittää sitä etsiä. Tavallisesti onnistuin vain näkemään epämääräisen vilahdavan hahmon. Joskus se liittyi saarella olleiden kolmen tali- ja/tai kahden sinitiaisen seuraan, mutta yleensä liuskeli omissa oloissaan. Varmin tapa havaita lintu oli mennä iltahämärissä kuusikkoon, minne se saapui yöpymään. Silti saattoi kulua 3—4 päivää, jolloin lintua etsikelyistä huolimatta ei löytynyt. Mainittakoon, että syksyn viimeinen hippiäinen näyttäytyi 15.11.

Vanhalla mantereella tulipäähippiäinen on keski- ja eteläeurooppalainen laji (VOOUS, Die Vogelwelt Europas und ihre Verbreitung); yleensä paikkalintu, mutta pohjoiset kannat siirtyvät talveksi etelämmäksi (EDBERG, Vår Fågel-

värld 20:111—114). Vuonna 1959 laji tavattiin ensimmäisen kerran Ruotsissa, Ottenbyssä 2—7.5. (EDBERG, ks. edellä). Sen jälkeen tulipäähippiäinen on tavattu naapurimaamme eteläosissa viidesti, kerran keväällä, 3.5.1967 (VF 27:69—70) 2 ♂♂, ja neljä kertaa syksyllä, näistä kerran syyskuussa (VF 26:275) ja kolmasti lokakuussa (VF 24:257—271, 24:314—334 ja 20:338). Tanskassa tulipäähippiäinen on pesinytkin, Själlannissa v. 1961 (NIELSEN, Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 57:233), ja kevät-havaintoja huhti—toukokuulta on useita. Viimeaikaisten havaintojen on katsottu merkitsevän tulipäähippiäisen olevan leviämässä pohjoiseen (esim. Roos, Vår Fågelvärld 24:314—334), joten Lågskärin havainto tässä valossa ei ole kovin yllättävä. Havainto aika jää kuitenkin selvästi lajin muuttoajan ulkopuolelle (vrt. Ruotsin syyshavaintoihin). Lähinnä Suomea tulipäähippiäinen pesii Puolassa ja Baltiassa, jossa sen levinneisyysalueen pohjoisraja on vaillinaisesti tunnettu (VOOUS, ks. edellä). Lågskärillä jo muutamia päiviä ennen linnun tapaamista vallinneet lämpimät eteläkaakkoiset tuulet lievenvät heittäneet linnun saareen juuri Baltian suunnasta.

S u m m a r y: **Pine Bunting** (*Emberiza leucocephala*) **and Firecrest** (*Regulus ignicapillus*) **seen in Finland.**

A Pine Bunting was caught and ringed at the bird station of Lågskär in Lemland November 4, 1968, and a Firecrest was observed at the same place from December 19th 1968 to January 7th 1969. The observations are the first in Finland.

Varpuspöllö (*Glaucidium passerinum*) lehtopöllön (*Strix aluco*) saaliseläimenä

MARTTI LAGERSTRÖM & JAAKKO SYRJÄNEN

Kolopöllöjen pesintätutkimuksissa Tampereen seuduilla on aineistoa kerätty myös pöllöjen käyttämästä ravinnosta. Keväällä 1968 tehtiin yllätyksellinen löytö eräästä Tampereen (ent. Aitolahden pitäjän) Vääräjärven maastossa pe-

sineen lehtopöllöparin pesästä: pesäpöntön pohjalta löytöneiden syöntijätteiden perusteella lehtopöllö oli siepannut saaliikseen varpuspöllön! Seuraavassa kuvataan tapausta tarkemmin.

Ensimmäinen poikasvaiheessa tehty tarkis-